

ادب، بازدارنده است.

درس هفتم: جهان اسلام در عصر خلافت عباسی				
۱	حکومت عباسیان تا کی ادامه داشت؟ تا یورش مغولان به بغداد و کشته شدن آخرین خلیفه عباسی			
۲	در شمال آفریقا کدام خلافت شکل گرفت؟ خلافت فاطمیان.			
۳	عباسیان بعد از حکومت به چه نکته ای توجه داشت؟ عباسیان برای توجیه حقانیت و مشروعیت خلافت خویش، بر خویشاوندی و پیوندی که از طریق عباس بن عبدالمطلب با پیامبر داشتند، تأکید می کردند. آنان خود را مصداق اهل بیت و شایسته ی جانشینی رسول خدا می دانستند.			
۴	ابوالعباس سفاح خود را جانشین چه کسی می دانست؟ پیامبر(ص)			
۵	پس از سفاح چه کسی جانشین او شد؟ برادرش منصور			
۶	منصور عباسی بعد از به قدرت رسیدن چه شیوه ای در پیش گرفت؟ وی نخست، عموهایش را که مدعی جانشینی بودند را از همه ی مناصب مهمی که داشتند خلع کرد و دبیر آنان، ابن مقفع را که متفکری شجاع و مترجم کتاب هایی از زبان پهلوی بود، به قتل رساند. او سپس ابومسلم خراسانی را با وجود خدمات بزرگی که به عباسیان کرده بود، ناجوانمردانه کشت؛ زیرا نگران نفوذ و قدرت فراوان فرمانده سیاه جامگان بود. منصور هم چنین قیام دو تن از علویان و نیز قیام های پردامنه ای را در اعتراض به قتل ابومسلم در ایران صورت گرفت، بی رحمانه سرکوب کرد.			
۷	منصور عباسی چگونه شهر بغداد را ساخت؟ یکی از اقدامات مهمی که منصور در جهت تحکیم و تثبیت خلافت خاندان خود انجام داد، بنای شهر بغداد به عنوان پایتخت عباسیان بود. این شهر در مکانی نزدیک تیسفون، پایتخت ساسانیان و بر اساس سنت شهرسازی ایران باستان ساخته شد. صدها معمار، نجار، آهنگر و کارگر که اغلب ایرانی بودند؛ در بنای بغداد مشارکت داشتند.			
۸	خلافت عباسیان به چند دوره تقسیم می شود؟ الف- دوره نیرومندی و شکوفایی ب- دوره ضعف و تجزیه.			
۹	دوره ی شکوفایی عباسیان چند سال طول کشید؟ در این دوره که صد سال نخست حکومت عباسیان را شامل می شود، خلفا از قدرت و نفوذ فوق العاده ای برخوردار بودند و توانستند تا حد زیادی یکپارچگی قلمرو خلافت را حفظ و قیام ها و شورش های مختلف را سرکوب کنند.			
۱۰	قدرتمندترین خلفای دوره ی شکوفایی عباسیان چه کسانی بودند؟			
	<table border="1"> <tr> <td>منصور</td> <td>هارون الرشید</td> <td>مأمون</td> </tr> </table>	منصور	هارون الرشید	مأمون
منصور	هارون الرشید	مأمون		
۱۱	ایرانیان چه جایگاهی در دوره ی عباسیان داشتند؟ در این دوره، ایرانیان در کنار اعراب از جایگاه متمیزی در حکومت برخوردار شدند و نقش مهمی را در اداره ی امور خلافت به عهده گرفتند. آنان علاوه بر تصدی منصب مهم وزارت و سایر مناصب دیوانی، در مواردی به فرماندهان سپاه و حکومت بر برخی ولایات منصوب شدند.			

۱۲	دو خاندان صاحب نفوذ ایرانی در دوره ی عباسیان را نام ببرید؟ ۱- خاندان های برمکی ۲- خاندان سهل
۱۳	خاندان برمکی چه جایگاهی در دوره ی عباسی داشت؟ هارون الرشید، پنجمین خلیفه عباسی که مقام و حتی جانش را مدیون دبیر و مربی خویش، یحیی پسر خالد برمکی بود، اداره ی امور خلافت را به او سپرد، یحیی و دو پسرش مدت ۱۷ سال صاحب چنان قدرت و عظمتی بودند که این دوره در تاریخ به دوران فرمانروایی برمکیان معروف شده است؛ اما سرانجام به طور ناگهانی و بی رحمانه به دستور خلیفه از صفحه ی روزگار محو شدند.
۱۴	خاندان سهل چه جایگاهی در دوره ی عباسیان داشتند؟ فضل بن سهل و برادرش حسن بن سهل که تربیت یافته برمکیان و از دهقانان و زمین داران بزرگ خراسان بودند، نقش تعیین کننده ای در زمان مأمون داشتند.
۱۵	مأمون چگونه جانشین هارون الرشید شد؟ هارون دو پسرش امین و مأمون را به ترتیب به عنوان ولیعهد برگزید، اما امین پس از آنکه به خلافت رسید، برادرش را از ولیعهدی کنار زد. مأمون با تدبیر و شمشیر ایرانیانی چون خاندان سهل و طاهر بن حسین (ذوالیمینین)، برادرش را شکست داد و خلیفه شد.
۱۶	چرا مأمون خاندان سهل را به قتل رساند؟ بزرگان عرب در بغداد نسبت به تسلط خاندان سهل بر امور خلافت به حسادت و دشمنی پرداختند و درصدد برآمدند که مأمون را خلع و فرد دیگری را از خاندان عباسی را به خلافت بنشانند. شاید به همین دلیل بود که مأمون تصمیم گرفت وزیر خود را به قتل رسانده و برادر او را خانه نشین کند. خلیفه همچنین، دوباره جامه ی سیاه به تن کرد و بغداد را مرکز خلافت قرار داد.
۱۷	چرا حکومت عباسیان رو به ضعف نهاد؟ با پایان گرفتن حکومت مأمون و خارج شدن اداره ی امور از دست وزیران ایرانی، به تدریج حکومت عباسیلن نیز رو به ضعف و انحطاط گذاشت.
۱۸	غلامان ترک چگونه وارد ساختار عباسیان شده و رشد کردند؟ جانشینان مأمون، سپاهی از غلامان ترک که در سرحدات ماوراءالنهر به اسارت مسلمانان در آمده بودند و در سوارکاری نیز مهارت داشتند تشکیل دادند. پس از آن که فرماندهان این سپاه با عنوان امیرالامراء قدرت را به دست گرفتند و بر امور خلافت تسلط یافتند، دورانی از هرج و مرج آغاز شد. آنان خودسرانه، خلیفه ای را خلع و فردی دیگر از خاندان بنی عباس را بر جای او می نشانند. حتی برخی از خلفا به دست این امیرالامراء کشته و یا کور شدند.
۱۹	در کدام بخش های سلسله ی عباسیان قیام های استقلال طلبانه صورت گرفت؟ ایران، شمال آفریقا و مصر.
۲۰	کدام حکومت های ایرانی موفق به تصرف بغداد پایتخت عباسیان شدند و چرا علی رغم پیروزی، خلفا را حفظ کردند؟ آل بویه و سلجوقیان. به خاطر جایگاه معنوی و دینی مقام خلافت و مقبولیت حکومت خود خلفا را حفظ کردند.
۲۱	نظام اداری اسلامی متأثر از کجا بود؟ تشکیلات اداری و مالی حکومت اسلامی در زمان پیامبر بسیار ساده بود. اعراب مسلمان به دلیل آنکه سر رشته ای در تشکیلات اداری و امور کشورداری نداشتند، پس از آنکه ایران، شام و مصر را فتح کردند، تشکیلات و نهادهای اداری سرزمین های فتح شده را حفظ کردند و اداره ی آنها به حکام محلی سپردند.
۲۲	پیشینه تأسیس دیوان در دوره ی اسلامی به چه زمانی بر می گردد؟ زمان عمر بن خطاب
	چه کسی به عمر پیشنهاد تشکیل دیوان را به عمر داد؟ هرمان، یکی از فرماندهان اسیر ایرانی
۲۳	کدام خلیفه اموی خط و زبان دیوان از فارسی به عربی انجام داد؟ عبدالملک مروان؛ خلیفه ی اموی.
۲۴	خلافت عباسیان تشکیلات اداری (دیوانی) خود را از کدام حکومت اقتباس کردند؟ ساسانیان
۲۵	اوج شکوفایی تمدن اسلام در کدام قرون بود؟ قرون چهارم و پنجم هجری.

مهم ترین دلایل رشد و شکوفایی علمی – فکری عباسیان چه بود؟ الف) آموزه های قرآن و احادیث پیامبر انگیزه ی فراوانی در مسلمانان برای جست و جوی دانش و علم آموزی ایجاد کرد. ب) خروج مسلمانان از شبه جزیره ی عربستان و فتح سرزمین هایی مانند ایران،شام،مصر و... زمینه ی ارتباط فکری و فرهنگی میان مسلمانان با دیگر فرهنگ ها را فراهم آورد. پ) بروز اختلافات دینی در میان مسلمانان و شکل گیری فرقه ها و مذاهب مختلف اسلامی نیز به گسترش علم کلام کمک کرد. ت) حمایت مادی و معنوی برخی خلفا از عالمان نیز باعث شکوفایی شد.	
عامل گسترش نهضت فرهنگی دوران هارون و مأمون چه بود؟ خاندان های برمکیان و سهل.	۲۶
دو مرکز مهم علمی و آموزشی اسلام در زمان عباسیان را نام ببرید. بیت الحکمه و رصدخانه بغداد	۲۷
منظور از نهضت ترجمه در دوره ی عباسیان چه بود؟ منظور جنبش اقتباس و انتقال آثار علمی و فرهنگی تمدن های ایران،یونان،مصر و هند به عالم اسلامی و ترجمه ی آنها به زبان عربی در دوره ی عباسیان بود و تاثیر بسیار زیادی در پیشرفت های علمی و فکری و شکوفایی تمدن مسلمانان داشت.	۲۸
در دوره ی نهضت ترجمه چه آثاری ترجمه شد؟ از نیمه قرن دوم تا اواخر قرن چهارم آثار علمی در موضوع های فلسفه،پزشکی،ریاضیات،نجوم،موسیقی،کیمیا،گیاه شناسی و جانور شناسی،سیاست و کشور داری از زبان های پهلوی(ایرانی)،سربانی(زبان مردم شام)،یونانی و سانسکریت(هندی)به عربی ترجمه شد.	۲۹
بیت الحکمه به چه دلیل به وجود آمد؟ همواره تعدادی از مترجمان زبده در آنجا به ترجمه ی کتاب از زبان های مختلف به عربی اشتغال داشتند.	۳۰
مشهورترین مترجمان بیت الحکمه چه کسانی بودند؟ حنین بن اسحاق، اسحاق بن حنین، بنو موسی (برادران خوارزمی) و خاندان بختیشوع	۳۱
بیت الحکمه غیر از ترجمه آثار چه کاربردی داشت؟ بیت الحکمه صرفا مرکزی برای ترجمه و تالیف نبود، بلکه کانونی برای گفت و گوی علمی و تبادل افکار نیز بود.	۳۲
مأمون چه نگرشی نسبت به مناظره علمی داشت؟ مأمون علاقه ی فراوانی به مباحث و مناظره های علمی دانشمندان و عالمانی که عقاید متفاوتی داشت و در حضور او مباحثه علمی می شد.	۳۳
در دوره اسلامی عصر عباسیان کدام بخش علمی پیشرفت فوق العاده ای کرد؟ معماری،شهرسازی و هنر اسلامی	۳۴
رابطه ی امام کاظم(ع) با حکومت عباسیان چگونه بود؟ آن حضرت شیعیان را از همکاری با حکومت عباسی منع می کرد و در موقعیت های مختلف با سخنانی صریح به نفی حاکمیت عباسیان می پرداخت.از این رو، به دستور مهدی و هارون عباسی به زندان افتاد و سرانجام در زندان به شهادت رسید.	۳۵
چرا مأمون امام رضا(ع) را ولیعهد خود کرد؟ او به منظور کسب حمایت شیعیان،مهار قیام های علویان و جلب اعتماد خراسانیان،امام رضا را از مدینه به مرو منتقل و مجبور به پذیرش مقام ولایتعهدی خود کرد.	۳۶
مأمون به تشویق چه کسی امام رضا را ولیعهد خود کرد؟ فضل بن سهل	۳۷
مأمون بعد از تصمیم به بازگشت از مرو به بغداد دست به چه اقداماتی زد؟ مأمون پس از سه سال با تغییر شرایط	۳۸

	سیاسی، تصمیم گرفت پایتخت خود را به بغداد منتقل نماید، او در مسیر بغداد، ابتدا در سرخس وزیر ایرانی خود فضل بن سهل را کشت و سپس در توس امام رضا(ع) را مسموم کرد و به شهادت رساند.
۳۹	فعالیت امامان بعد از امام رضا تا عصر غیبت امام زمان چگونه بود؟ فعالیت امامان بعد از امام رضا، یعنی امام جواد، امام هادی و امام حسن عسکری تا عصر غیبت امام مهدی بر تربیت شاگردان و یاران برجسته، مقابله با تحریف مبانی دینی و سنت نبوی، حفظ جامعه شیعی و مبارزه با جریان های فکری و فرهنگی انحرافی در شیعه متمرکز بود. آنان به شدت تحت مراقبت جاسوسان و دستگاه امنیتی خلافت عباسی قرار داشتند و ناگزیر به اقامت در سامرا شدند.
۴۰	وکلائی امام شیعه از چه زمانی به شروع به فعالیت کردند؟ از زمان امام صادق، حرکتی در جامعه ی اسلامی با عنوان جریان وکالت آغاز شد و در دوران امامان بعدی به اوج خود رسید.
۴۱	وکلائی امامان شیعه چه فعالیتی بودند؟ وکلائی امامان کسانی بودند که در مکتب اهل بیت آموزش دیده بودند و با اجازه ی آنان به عنوان مراجع امور دینی مردم در شهر های مختلف ایفای نقش کردند. جریان وکالت در دوران غیبت نیز مدتی ادامه یافت و در پی آن مرجعیت شیعی شکل گرفت.
۴۲	فاطمیان از کدام گروه شیعیان بودند؟ شیعیان اسماعیلیه (هفت امامی)
۴۳	اسماعیلیان چه عقائداتی داشتند؟ اسماعیلیه شاخه ای از مذهب شیعه هستند که اسماعیل پسر امام صادق را که قبل از آن حضرت وفات یافته بود، به عنوان امام هفتم می شناسند.
۴۴	بنیان گذار سلسله ی شمال آفریقا چه کسی بود؟ عبیدالله مهدی
۴۵	فاطمیان در شمال آفریقا تحت چه شرایطی به حکومت رسیدند؟ در شرایطی که خلافت عباسی در سرایشی ضعف افتاده بود، یکی از نوادگان اسماعیل، پسر امام صادق به نام عبیدالله مهدی، حکومتی را در شمال آفریقا (تونس و مراکش) بنیاد نهاد که به خلافت فاطمیان معروف شد. خلفای فاطمی پس از مدتی، مصر را نیز به تصرف خود در آوردند و شهر قاهره را به عنوان پایتخت خود بنا کردند تا با بغداد رقابت کند. آنان سپس، منطقه ی شام را نیز گرفتند.
۴۶	پایتخت فاطمیان مصر کدام شهر بود؟ قاهره
۴۷	خلافت فاطمیان مصر چه زمانی به اوج رسید؟ خلافت در زمان مستنصر به اوج قدرت سیاسی، شکوفایی فرهنگی و رونق اقتصادی دست یافت و قلمرو آن به نهایت وسعت خود رسید.
۴۸	حکومت فاطمیان مصر چگونه منقرض شد؟ از اواخر دوران مستنصر، حکومت فاطمیان دچار ضعف سیاسی و بحران اقتصادی شد. حملات پیاپی سلجوقیان به قلمرو خلافت فاطمی و سپس شروع جنگ های صلیبی، وضعیت آن را بدتر کرد، حکومت فاطمیان سرانجام توسط صلاح الدین ایوبی منقرض شد.
۴۹	چه کسی حکومت فاطمیان مصر را منقرض کرد؟ صلاح الدین ایوبی.
۵۰	فاطمیان چه نوع رابطه ای با حکومت عباسیان داشتند؟ روابط این دو سلسله ی مسلمان همواره خصومت آمیز بود. فاطمیان خلافت را حق خود می دانستند و حکومت عباسیان را به رسمیت نمی شناختند. علاوه بر آن، خلفای فاطمی با تسلط بر مناطق شام و حجاز، حکومت عباسیان را به شدت مورد تهدید قرار داده بودند.
۵۱	فاطمیان در کدام مناطق به تبلیغ اسماعیلیه پرداختند و باعث خشم عباسیان شدند؟ عراق، ایران و یمن.
۵۲	عباسیان چه واکنشی در مقابل اقدامات فاطمیان انجام دادند؟ عباسیان کوشیدند با استفاده از توان سیاسی و نظامی حکومت سلجوقیان و دیگر متحدان خود، با خلافت فاطمی مقابله کنند. همچنین اقدام به تبلیغات گسترده ای علیه فاطمیان کرد و به ترفند های گوناگونی متوسل شد که نشان دهد نسب

	خلفای فاطمی جعلی است و آنان از نسل علی و فاطمه نیستند.
۵۳	خلافت فاطمیان مصر چه سیاست مذهبی داشتند؟ خلافت فاطمی نسبت به ترویج مذهب تشیع اسماعیلی و رواج آیین های شیعی در مناطق زیر سلطه ی خود اهتمام جدی داشت و از عالمان شیعی حمایت می کرد. فاطمیان در شهر های قلمرو خود به نام امامان خود خطبه می خواندند. اگر چه معدودی از خلفای فاطمی، محدودیت هایی را برای پیروان دوران حکومت فاطمیان، اهل تسنن آزادانه به زندگی و فعالیت دینی و اجتماعی خود مشغول بودند.
۵۴	مذهب اسماعیلیه چه نوع مذهبی است؟ مذهب اسماعیلیه از مذاهب عقل گرا دین اسلام بود. اسماعیلیان برای ترویج اصول عقاید خود، علاقه فراوان به علوم مختلف به ویژه فلسفه و کلام نشان می دادند.
۵۵	دانشگاه مشهور فاطمیان مصر در قاهره چه نام داشت؟ الازهر
۵۶	دارالعلم در سلسله فاطمیان مصر چه مکانی بود؟ مرکز علمی بود و استادان بزرگی در آن مرکز علمی به تدریس علوم مختلف گماشته شدند. به منظور آنکه دارالعلم قاهره بتواند نقشی همچون بیت الحکمه بغداد داشته باشد، کتاب های زیادی تهیه و در اختیار مشتاقان علم که در آن مشغول فعالیت علمی بودند، نهاده می شد.
۵۷	هدف فاطمیان مصر از ایجاد مراکز علمی - آموزشی چه بود؟ هدف تربیت عالمان و داعیان مسلط به تعالیم مذهب اسماعیلی و دیگر معارف بود. اغلب دانش آموختگان این مراکز، دانشمندان برجسته ای بودند که کتاب های زیادی در فلسفه و فقه و... نوشتند و دعوت اسماعیلی را درون قلمرو فاطمیان و خارج از آن تا هندوستان و ماوراءالنهر گسترش دادند.
۵۸	فاطمیان چه دیدگاهی نسبت به هنر و معماری داشتند؟ عصر فاطمیان از جمله دوره های برجسته ی تاریخ معماری و هنر اسلامی شناخته می شود. علاقه ی خلفای فاطمی به مظاهر شکوه و جلال به توسعه هنرهای معماری کمک کرد. فاطمیان شهر های مختلفی را بنا کردند که باشکوه ترین آنها قاهره بود.
۵۹	مهم ترین مساجد فاطمیان مصر را نام ببرید. مساجد جامع ازهر، جامع حاکم و جامع اقرم قاهره
۶۰	مهم ترین هنرهای فاطمیان مصر را نام ببرید. نقاشی، شیشه گری، کاشی کاری، منبت کاری، کاغذ سازی و فلز کاری.
۶۱	صنعت پارچه بافی در زمان فاطمیان مصر چه حالتی داشت؟ پارچه بافی رواج زیادی یافت و مراکز و کارگاه های پارچه بافی متعددی در شهر های مختلف مصر از جمله قاهره مشغول تولید انواع منسوجات بودند.
	« موفق و پیروز شد - خادملو »